

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ В ЛИТВІ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: здобувачка 2 курсу 09-261 М групи
Спеціальності: 013 Початкова освіта
Освітньої програми Початкова освіта
Дяченко Вікторія Анатоліївна

Керівниця: Кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри педагогіки та психології
дошкільної та початкової освіти
Владимирова Алла Леонідівна
Рецензентка: Ольга МОРОЗ, вчитель
початкових класів, вчитель методист НВК
«Школа гуманітарної праці» Херсонської
обласної ради

ВСТУП

Актуальність дослідження. В умовах глобалізації та міграційних процесів питання національно-патріотичного виховання українських дітей, які проживають за кордоном, набуває особливої актуальності. Українська народна творчість, як скарбниця національної культури, має потужний виховний потенціал і може бути ефективним засобом формування національно-патріотичного виховання здобувачів початкової освіти за кордоном.

Використання творів української народної творчості в національно-патріотичному вихованні здобувачів початкової освіти за кордоном потребує уваги до україномовного освітнього середовища, а саме: забезпечення доступу до україномовних книг, аудіо- та відеоматеріалів, використання інтерактивних методів та сучасних електронних технологій і ресурсів на основі української народної творчості, онлайн-платформ для навчання.

Дослідження національно-патріотичного виховання засобами народної творчості здійснюється в контексті вивчення національної ідентичності, культурної спадщини та етнопедагогіки.

Праці українських та литовських науковців (Александрова, О., Бех, І., Божук, Л., Вашак, О., Ващенко О., Верховинець В., Вишневський, Г., Гончаренко, С. Гринь, Ю., Глушук, В., Калита, Н., Коваль, Т., Кононко О., Левітас, Ф., Лучанінова, О., Матвійчук, О., Пантюк М., Петрошук, Н., Русова, С., Салата, О., Стельмахович, М., Форостюк, І., Шепетяк, О., Шумейко, Н., Юрків, Я. та ін.) розкривають значення української народної творчості у вихованні дітей, акцентують увагу на формуванні громадянської позиції та національно-патріотичних цінностей у здобувачів початкової освіти.

Формування інтересу дітей і дорослих до вивчення національної творчості та культури народу Литви відображено в роботах композитора та етномузиколога Альгірдаса Клови, литовської народної співачки Вероніки Повільонене, літературознавиці та фольклористки Донатас Едмундас Сауки, доктора гуманітарних наук, завідувача відділу етнології Жильвітіса Шакніса та багатьох інших відомих литовських науковців.

Українська народна творчість є невичерпним джерелом національно-патріотичного виховання, що містить розповіді про героїчне минуле і сьогодення України, формує почуття гордості за свій народ, виховує моральні якості, вчить добру, справедливості, любові до Батьківщини. Народна мудрість кристалізує ціннісні орієнтири і надає змогу відчувати зв'язок із традиціями свого народу, її творчістю.

З кожним роком все більше зростає українська діаспора в різних країнах Європи та світу. На цьому тлі посилюється інтерес до української культури та мови серед дітей-українців за кордоном, що є важливим для збереження національної ідентичності в умовах мультикультурного середовища.

Створення відповідних педагогічних умов для розробок конкретного методичного інструментарію та інформаційно-методичних матеріалів, спрямування національно-патріотичного виховання на подальші перспективні дослідження в різних країнах світу, в яких не по своїй волі, а в зв'язку із воєнними діями в Україні, опинилися українські діти, зазначило вибір теми нашого дослідження **«Педагогічні умови національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості в Литві»**.

Зв'язок роботи із науковими програмами, планами, темами. Магістерське дослідження відповідає плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету плану «Психолого-педагогічна

підготовка фахівців дошкільної та початкової освіти в умовах кризових викликів суспільства» (№ 0124U003115).

Мета дослідження – теоретично аргументувати та експериментально перевірити педагогічні умови національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості в Литві.

Гіпотеза дослідження полягає у тому, що для дітей української діаспори в Литві, знайомство із українською народною творчістю сприятиме формуванню у них моральних якостей і патріотичних почуттів, які виступають важливим засобом збереження національної ідентичності.

Для того, щоб досягти мету та перевірити гіпотезу магістерського дослідження, нами були визначені наступні **завдання**:

1. Здійснити теоретичний аналіз психолого-педагогічної, наукової та методичній літератури щодо означення патріотизму в різних концепціях та визначити психолого-педагогічні особливості формування патріотичних почуттів в учнів початкової освіти.
2. Визначити принципи української народної творчості, її виховний потенціал та можливості використання в освітньому процесі.
3. Обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості в Литві.
4. Провести діагностику та дослідити ефективність національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості за кордоном.

Об'єкт дослідження – процес національно-патріотичного виховання здобувачів початкової освіти засобами української народної творчості в Литві.

Предмет дослідження – педагогічні умови національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти.

Методи дослідження. В дослідженні для вирішення поставлених завдань ми використали теоретичні методи, такі як аналіз, систематизація,

узагальнення; емпіричні методи: спостереження, порівняння, опитування, експеримент. Отримані дані нашого дослідження мають кількісний аналіз і змістовне узагальнення.

Науковий психолого-педагогічний експеримент нашого дослідження проводився очно в Клайпедській прогімназії «Vites», місто Клайпеда, Литва.

Наукова новизна й теоретична значущість нашого дослідження полягають у тому, що вперше теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості в Литві, що сприятиме розвитку міжкультурного діалогу та збагаченню освітнього процесу.

Практичне значення дослідження. Отримані результати теоретичної та експериментальної роботи магістерського дослідження можуть бути використані вчителями загальноосвітніх закладів в урочній, позакласній та позашкільній роботі, практичними психологами, студентами, батьками.

Апробація дослідження. Основні положення та апробація дослідження доповідалися і були схвалені на засіданні кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету, а також відображені в публікаціях «Національно-патріотичне виховання молодших школярів засобами української народної творчості» у Міжнародній конференції «Російсько-Українська Війна: Наслідки для Світу: Матеріали V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, яка проходила 30 – 31 січня 2025 року, та «Календарно-обрядові свята України і Литви як засіб національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти» в збірнику тез «Актуальні проблеми дошкільної, початкової та спеціальної освіти в умовах кризових викликів суспільства» за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 14-15 травня 2025 р. що є засертифіковано.

Структура роботи. Дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗА КОРДОНОМ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ

1.1. Означення патріотизму в різних наукових концепціях

Патріотизм на сучасному розвитку суспільства є новим феноменом, і як складне та багатогранне явище досліджується в різних наукових концепціях.

Пріоритетними напрямками, зазначених на державному рівні і висвітлених в Стратегії національно-патріотичного виховання дітей і молоді на 2020 – 2025 роки, виступає ціла система завдань виховного плану – це повага до національних державних символів, знання Конституції та прав людини, участь у культурних досягненнях українського народу, повага до людей різних національностей та ін.

В Стратегії національно-патріотичного виховання, що затверджена Указом Президента України від 18 травня 2019 року № 286/2019, однією із складових є «поширення інформації про досягнення наших співвітчизників та їх внесок у скарбницю світової цивілізації, зокрема у сферах освіти, науки, культури, мистецтва, спорту, висвітлення внеску представників корінних народів та національних меншин України та громадян інших держав у боротьбу за державну незалежність і територіальну цілісність України, процес її державотворення, вітчизняну наукову, духовно-культурну

спадщину» [Указ Президента України №286/2019 [Офіційне інтернет-представництво Президента України https://www.president.gov.ua](https://www.president.gov.ua) > ...].

Гончаренко С., трактує патріотизм, як «одне з найглибших громадянських почуттів, змістом якого є любов до батьківщини, відданість своєму народові, гордість за надбання національної культури. Патріотизм виявляється в практичній діяльності, спрямованій на всебічний розвиток своєї країни, захист її інтересів, соціально-історичне явище, як важлива складова виховної діяльності школи. У процесі вивчення різних навчальних предметів в учнів формуються патріотичні погляди й переконання» [8, с. 249].

Освіченість в понятті «патріотизм» формується від народження, починаючи із розуміння рідної мови, виховання в сім'ї, навчання в освітніх закладах, усвідомлення суспільно-політичного життя та законодавства держави до захисту територіальної суцільності Вітчизни.

Лучанінова О., стверджує: «Складових патріотизму багато, але в Україні в умовах воєнного часу людина-патріот розкрилася до духовних висот. І яскраво виокремився сильний бік – дієвий патріотизм простих людей, які, маючи національну гордість, встали на захист демократичних підвалин держави, її сакральних цінностей, у центрі яких стоїть Людина як найвища цінність» [15].

З філософської точки зору, патріотизм розглядається як моральний і політичний принцип, що відображає ставлення людини до своєї Батьківщини, як важливий фактор формування національної ідентичності та соціальної єдності та налаштовує на аналіз таких цінностей, як громадянська активність, відданість і відповідальність.

Науковці наголошують: «У філософському відношенні патріотизм можна розглядати в трьох аспектах: по-перше, онтологічному – як реально існуючі почуття, погляди, ідеї; по-друге, гносеологічному – як відображення у свідомості людини соціальної дійсності; по-третє, ціннісному і праксеологічному – як ставлення людини до світу через значущість духовних

і матеріальних орієнтирів, як духовно перетворююче ставлення до дійсності» [34, с. 6].

В умовах російської агресії в Україні, національно-патріотичне виховання набуває особливого значення, як в особистісному плані так і на державному рівні й визначається як планомірна виховна діяльність, що спрямована на формування в учнівства національної самоідентичності й патріотизму. Досліджуючи еволюцію патріотичних почуттів і вивчаючи роль патріотизму у національно-визвольних рухах, війнах, соціальних трансформаціях, патріотизм розглядається в контексті розвитку вітчизняної історії, як прояв специфічних рис менталітету, соціальної психології різних спільнот і окремої людини.

Юрків Я., і Луканов Д., наголошують: «...проблемою для вимушених мігрантів є криза соціальної ідентичності – різкі трансформації уявлень особистості про себе, і своє місце в системі життєвих відносин. Через кризу соціальної ідентичності пройшло практично все наше суспільство, але особливо болючим цей процес виявився для вимушених мігрантів. У деяких категорій вимушених мігрантів ідентичність трансформується настільки сильно, що перестає виконувати свої функції: інтегруючу – на рівні групи, і адаптивну – на рівні особистості» [41, с. 470].

Соціально-психологічний підхід до особистості формується завдяки її вихованню і соціалізації, впливу культурних традицій та історичної пам'яті, яка розглядає патріотизм як соціальне почуття, що виникає на основі усвідомлення належності до певної спільноти (нації, держави) і включає в себе любов до Батьківщини, гордість за її досягнення, готовність до захисту її інтересів.

Треба зазначити, що патріотизм виступає важливим інструментом державної політики і може набувати різних форм, від помірнього патріотизму до націоналізму. Патріотизм використовується для мобілізації громадян, зміцнення національної єдності, легітимізації влади і тільки морально

вихована й духовно сильна особистість здатна до захисту гідності й незалежності своєї держави.

Національне виховання – це створена протягом багатьох віків народна система поглядів, ідеалів ідей та переконань, що формує світогляд, свідомість та людські цінності.

Розвиток в учнів початкової освіти почуття національної гордості та відповідальності за майбутнє України є важливим педагогічним завданням, що формує здобувачів як свідомих громадян.

Стельмахович, М., пише: «Чужоземці, які побували в Україні, відзначали, що анти й словени, тобто українці, — щирі й привітні, товариські, ласкаві й гостинні, волелюбні, хоробрі, правдиві й чесні, людяні, життєрадісні. Дітей своїх теж навчали дивитися на світ Божий веселими очима, виявляти особливу повагу до старшого в роді, до пам'яті своїх предків» [27, С. 8 – 9].

Отже, на першому плані стоїть питання вивчення історії та культури України – це розповіді про видатних українців, знайомство учнів початкової освіти із героями історії, митцями, науковцями, спортсменами, які прославили і прославляють Україну, що є важливим аргументом для виховання у здобувачів патріотизму та громадянської відповідальності. Знання і поважне ставлення до державних та народних символів України формує у молодших школярів національний характер, моральність.

Калита, Н. і Пантюк М. наголошують: «Спільною настановою низки концепцій та положень, освітньо-нормативних документів, законів, рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання молодших школярів є трактування цього освітнього напрямку у змісті, формах і засобах формування почуття любові та поваги до своїх батьків, Батьківщини, країни, території, поваги до народних звичаїв, традицій, рідної та державної мови, національної і державної символіки – Конституції, Герба, прапора, гімну України тощо» [13, .с. 20 – 21].

Більш глибокому розумінню і відчуттю приналежності до коренів своєї Батьківщини сприяє ознайомлення та відтворення дітьми елементів українських свят, звичаїв і традицій, ритуалів, розучування народних пісень, танців, хороводів, а також отримання знань із декоративно-прикладного та декоративно-ужиткового мистецтв.

Застосування цих підходів у комплексі допоможе учням початкової освіти зрости справжніми патріотами своєї країни, свідомими та відповідальними громадянами, які дбатимуть про її майбутнє.

Складниками національно-патріотичного виховання виступають:

- громадянсько-патріотичне виховання, як процес формування свідомих, дієздатних, морально, соціально та юридично захищених громадян;
- духовно-моральне виховання, як процес систематичного і послідовного впливу на свідомість і поведінку особистості;
- військово-патріотичне виховання, що в педагогічній практиці розглядається як важлива складова, яка сприяє розвитку громадянської свідомості, відповідальності та поваги до державних символів і формується через навчання історії, культури й традицій свого народу. Акцент робиться на виховання готовності особистості до захисту Батьківщини, на усвідомлення цінності незалежності й територіальної цілісності;
- реалізація співпраці із закордонними українцями здійснюється за умов взаємодії державних структур і громадських організацій, як в Україні так і за кордоном.

Божук, Л. констатує: «...українська держава вже виробила певні форми опіки над освітніми закладами закордонного українства, а саме:

- 1) забезпечення на законодавчому рівні права українцям за межами України здобувати освіту у межах свого культурно-традиційного простору;
- 2) державна опіка над шкільництвом у зарубіжжі виявляється у створенні матеріально-технічної бази для можливостей реалізації освітніх потреб (Державні програми);

3) укладання міждержавних угод, якими передбачається взаємне зобов'язання сторін щодо забезпечення прав і сприяння духовно-культурному розвитку українців у країнах проживання і відповідної національної меншини в Україні;

4) створення міждержавних комісій з питань забезпечення прав національних меншин в рамках укладених міждержавних угод, її політика в освітній галузі має бути більш системною та базуватися на цілісній стратегії співпраці із закордонними українцями» [4, с. 42].

Прикладом може бути історія України і Литви, яка відіграє важливу роль у патріотичному вихованні здобувачів початкової освіти. Учням розповідають про героїчні сторінки минулого, про боротьбу за незалежність, видатних діячів минулого та сьогодення. Головна педагогічна позиція – прагнення виховувати в учнів любов до своєї Батьківщини, гордість за її досягнення та готовність захищати її інтереси.

Після відновлення незалежності, Литва активно працює над формуванням національної ідентичності, особливо серед молодого покоління. Велика увага приділяється вихованню поваги до державної символіки, національних традицій, участі у культурних заходах, а також вивченню литовської мови, її історії та культури.

Ключовими аспектами дослідження патріотизму в Україні є врахування ролі етнопедагогіки та патріотичної козацької педагогіки, що виступають захисниками духовної культури українського народу.

В Україні національно-патріотичне виховання включає в себе елементи військово-патріотичного виховання – це уроки мужності, зустрічі із військовими, волонтерами, ветеранами та участь у військово-патріотичних заходах. Переживання травматичних подій, що пов'язані із воєнними діями в Україні має глибокий вплив на психіку дітей. Надзвичайно важливим завданням вчителів, дорослих і суспільства є допомога їм у цей складний час і збереження їхньої віри в майбутнє України. Основними складовими

патріотизму виступають любов до Батьківщини, готовність до захисту інтересів держави, повага до національних символів і традицій, гордість за національні досягнення, відданість своєму народу й громадянська активність та відповідальність.

В порівнянному сенсі національно-патріотичне виховання здобувачів початкової освіти в Україні та Литві має спільні риси, але також відрізняється в залежності від історичного контексту та культурних особливостей кожної із країн.

Спільними рисами у вихованні учнів початкової освіти виступають відчуття приналежності до своєї нації, повага до історії та культури свого народу. Обидві країни намагаються прищепити дітям розуміння їхніх прав та обов'язків, як громадян, бажання брати участь у житті суспільства.

Литва і Україна – це країни, в яких велика увага приділяється збереженню культурної спадщини, а сім'я є осередком передачі традицій, що віддзеркалюються у святкуванні національних свят.

У патріотичному вихованні обох країнах важливу роль відіграє сім'я. В Україні, в умовах воєнного стану, роль сім'ї у національно-патріотичному вихованні займає особливе місце і треба зазначити, що патріотизм може набувати різних форм, від помірної до радикальної, і головне, – треба розрізняти здоровий патріотизм, що сприяє розвитку суспільства, та деструктивний націоналізм, що веде до конфліктів та ненависті.

В літературних джерелах відзначається: «Громадянська освіта та патріотичне виховання нероздільно пов'язані між собою, діти вивчають не тільки історію, культуру, право, але й навчаються застосовувати знання на практиці, зокрема в роботі шкільного самоврядування, формуванні суспільних рухів та створенні заходів» [28].

«Патріотизм (від патріот. грец. земляк, співвітчизна) – любов до Батьківщини, до свого народу, одне із найглибших почуттів, розвинутих і закріплених багатовіковими традиціями країни і народу.

Основою національно-патріотичного виховання учнів є формування патріотичних поглядів і переконань, які розвиваються та закріплюються у процесі їх навчально-пізнавальної та суспільно корисної діяльності» [31].

Таким чином, означення патріотизму в різних наукових концепціях доводить, що національно-патріотичне виховання учнів початкової освіти повинно сприяти формуванню у дітей не тільки гордості за свою країну, але й поваги до інших народів та їх культур.

1.2. Психолого-педагогічні особливості формування національно-патріотичних почуттів учнів початкової освіти України за кордоном

Молодший шкільний вік характеризується активним розвитком особистості, формуванням свідомого світогляду, виробленням ідеалів, норм і цінностей. Учні найбільш схильні зовнішнім впливам, що накладає особливу відповідальність на вчителів початкових класів. Розуміння психологічних особливостей учнів початкової школи є ключем до успішного навчання та національно-патріотичного виховання, що сприяє всебічному розвитку особистості в різних напрямках та її адаптації в подальшому життєвому шляху.

«Інтеграція України в європейський освітній простір спонукає до вивчення і впровадження в українську освітню практику кращих зразків зарубіжного досвіду, адже інноваційний розвиток освіти й науки України з урахуванням її національного освітньо-наукового потенціалу проголошено стратегічним завданням на шляху досягнення європейського рівня якості освіти» [39, с. 16].

Формування національно-патріотичних почуттів в учнів початкової освіти за кордоном – це складний процес, що вимагає врахування психолого-педагогічних особливостей дитячого віку та специфіки культурного контексту.

Науковці зазначають, що українська школа у багатокультурному суспільстві за кордоном «...повинна зважати на особливості міжкультурної взаємодії серед тих, хто віддає туди своїх дітей. Це стосується, наприклад, відзначення традиційних свят. Оскільки діти приходять як і з православних, так і з католицьких родин, то у школі відзначається свято Різдва як за католицьким календарем, так і за православним. Теж саме стосується й Великодня, якщо дні свята не співпадають. Цим, звичайно, підкреслюється повага до представників різних деномінацій» [33, с. 198 с].

Розуміння психологічних особливостей учнів початкової освіти допомагає учителям, батькам, дорослим ефективніше організовувати освітній процес, знаходити індивідуальний підхід до кожної дитини й сприяти її гармонійному розвитку.

Початкова освіта охоплює вік від 6 – 7 до 10 – 11 років (1 – 4 класи). Це період інтенсивного фізичного та психічного розвитку дитини, коли відбувається перехід від ігрової діяльності до навчальної, яка стає провідною, що суттєво змінює соціальну ситуацію розвитку школяра.

На цьому віковому етапі формуються ціннісні орієнтації і психічні якості особистості, зростає допитливість, емоційність. Діти безпосередні і готові до активної діяльності.

Науковці визначають, мету психолого-педагогічного супроводу учнів початкових класів, як «співвідношення рівня розумового розвитку дитини і вікової норми, когнітивної сфери, сформованості мотивації до навчання, залучення всіх учасників освітнього процесу (батьків, вчителів, дітей) до реалізації запланованих дій щодо особливостей розвитку, спілкування, навчання, соціалізації та адаптації до школи» [25, с. 15].

Емоційне сприйняття навколишнього світу учнями початкової освіти із часом стає цілеспрямованим та аналітичним, хоча переважають яскраві й незвичайні об'єкти та події. З віком розвивається довільна увага, але це потребує постійної підтримки через елементи ігрової діяльності та чітких інструкцій. За допомогою використання ілюстрацій, схем, наочного та

інформаційно-методичного матеріалу в учнів швидше розвивається пам'ять, поступово відбувається перехід до словесно-логічного (абстрактного) мислення. Діти вчаться аналізувати, порівнювати, узагальнювати, робити прості висновки, що сприяє більш активному розвитку їхнього мовлення та уяви, як важливого інструменту для пізнання світу та розвитку творчих здібностей.

Зустрічаючись із країнами з різноманітним культурним складом, важливим для учителя і родини учнів стає правильне формування у дітей почуття єдності на основі спільних цінностей та історії.

Специфіка культурного контексту складається із врахування особливості різних етнічних груп та сприйняття їхнього взаєморозуміння. Країни, які мають історичне минуле формують у дітей почуття гідності за свою країну та її народ, тому важливо розповідати дітям про героїчні сторінки історії свого народу, про боротьбу за незалежність, про видатних діячів країни.

Форостюк, І., зазначає, що країнознавчі школи за кордоном – це «осередки розвитку та підтримки української ідентичності молодого покоління, що мешкає за кордоном, підтримки їхнього патріотизму, збереження рідної культури. Вони мають досить довгу історію, яка відображає прагнення українців, які опинилися за кордоном, зберігати національну ідентичність, культуру, мову. Школи потребують підтримки з боку України. Перші кроки у цьому напрямку вже зроблені. Подальші дослідження досвіду роботи українознавчих шкіл у різних куточках світу допоможуть осмислити досвід збереження української ідентичності у багатокультурному середовищі» [33, с. 200].

Початкова освіта вчить розпізнавати та контролювати не тільки власні емоції, але й розуміти емоційний стан інших людей, хоча учням ще важко дотримуватися загальних правил, доводити розпочату справу до кінця. Зацікавленість до предметів, схвалення вчителя та батьків, прагнення до

успіху, усвідомлення значущості навчання пробуджує мотивацію, що формується під впливом різних факторів

Школа – це важливий інститут не тільки соціалізації, в якому формуються перші дружні стосунки і з'являється потреба у визнанні з боку однолітків, засвоюються моральні норми та правила поведінки – це процес, і якому діти вчаться розрізняти добро і зло, справедливість і несправедливість

Ключову роль у формуванні патріотичних почуттів відіграє сім'я. Приклад батьків є цінним, особливо в той час, коли вони залучаються до участі у патріотичних заходах, розповідають дітям про історію і традиції не тільки родини але й країни, використовуючи яскраві образи, емоційно насичені розповіді, екскурсії, ігри й творчі завдання. Діти ще більше відчують прив'язаність до своєї сім'ї, школи, рідного міста чи села.

Вашак, О. і Гринь, Ю., зазначають: «Національний тип особистості є етнопсихологічним феноменом і наділений індивідуально-типологічними характеристиками. Дитина від народження не усвідомлює своєї національної причетності. Це усвідомлення є результатом соціалізації, системи виховання, в якій великого значення набуває сім'я, її традиції та національні цінності, які шануються нею» [5, с. 11].

Мистецтво та ігрова діяльність в початковій освіті виступають потужними засобами формування патріотичних почуттів. Народні пісні, легенди, вивчення віршів, розгляд картин художників допоможуть відчувати зв'язок зі своїм народом та його культурою, а використання патріотичних ігор, вікторин, квестів, тренінгів, проєктів допоможе учням в цікавій формі засвоїти знання не тільки про свою країну, але й країн світу.

Верховинець, В. зауважує «З усіма іграми повинна, здебільшого, товаришувати пісня, легко доступна своєю мелодією вихованцям. Хай малеча бавиться, співаючи, і хай співає, граючись, – в цьому надзвичайно велика потреба у самої дитини, у її дитячого товариства та усього молодшого покоління нашого музичного народу» [6, с. 25].

Виховання толерантності у здобувачів початкової освіти надає можливість формувати у дітей повагу до інших народів та культур, виховувати почуття єдності із усіма людьми на планеті.

Наприклад, у Канаді в початковій школі учні вивчають історію та культуру корінних народів, а також беруть участь у святкуванні Дня Канади, в Німеччині у початковій школі діти вивчають історію Голокосту, щоб запобігти повторенню таких трагедій в майбутньому, в США учні початкової школи вивчають історію та символіку своєї країни, а також беруть участь у святкуванні Дня Незалежності.

«Патріотизм – одна із якостей людського характеру – в українській історії пройшов всі етапи еволюції становлення на підсвідомості людини як громадянина: від участі у громадсько-політичному житті країни, розумінні рівності усіх перед законом до готовності захищати суверенітет та територіальну цілісність України» [15, с. 70].

Розглядаючи спільні риси України і Литви, можна констатувати, що обидві країни прагнуть виховати у дітей почуття приналежності до своєї нації і повагу до її історії та культури. Велика увага приділяється вивченню як рідної мови, так і національної мови, традицій та звичаїв країни, де перебувають переселенці.

Україна та Литва мають багато спільних рис, але також і відмінностей, що обумовлено історичним контекстом та культурними особливостями кожної із країн.

Обидві країни намагаються прищепити учням початкової освіти розуміння їхніх прав та обов'язків як громадян, а також готовність брати участь у житті суспільства. В цьому сенсі акцент робиться на виховання поваги до закону, дотримання правил та норм поведінки. Литовські й українські вчителі прагнуть виховати у школярів любов до своєї Батьківщини, гордість за її досягнення, готовність захищати її інтереси не тільки в процесі вивчення історії, народної творчості, літератури та мистецтва, але й участі у патріотичних заходах.

Отже, в країнах із високим рівнем міграції необхідно допомагати дітям мігрантів адаптуватися до нового культурного середовища, формуючи у них почуття приналежності до нової країни, але обов'язково зберігати зв'язок із рідною культурою. Національно-патріотичне виховання повинно бути збалансованим і відповідати психолого-педагогічним особливостям учнів початкової освіти, що залежить від формування національно-патріотичних почуттів у здобувачів початкової освіти.

1.3. Принципи української народної творчості, її виховний потенціал та можливості використання в освітньому процесі

Розглядаючи історичний контекст щодо умов проживання української діаспори в Литві можна зазначити, що українці проживають в Литві переважно у великих містах і є нащадками мігрантів радянської доби. Найбільша концентрація українського населення у Вільнюсі, Клайпеді, Каунасі та Висагінасі, крім того, українці компактно проживають у селах Європа, Гейсишкес та Айренай на північний захід від Вільнюса.

Після початку повномасштабного вторгнення російських катів в Україну, Литва прийняла значну кількість українських біженців і багато українців отримали дозвіл на тимчасове проживання в Литві. Українські громади в Литві надають підтримку новоприбулим, допомагаючи із адаптацією та інтеграцією. Литва надає тимчасове житло для біженців, але багато хто шукає і власне житло. Багато українців знаходять роботу в таких сферах, як обслуговування, будівництво та ІТ, однак, визнання українських дипломів та кваліфікацій є проблематичним питанням.

Соціальна підтримка Литви українським біженцям велика – це доступ до медичних послуг, освіти та соціальної допомоги, також існують різні організації, які надають гуманітарну допомогу та підтримку українцям.

Українські громади в Литві організовують культурні заходи, щоб зберегти українську культуру та традиції, а українські діти мають можливість вивчати українську мову та культуру в школах.

Українська народна творчість, як безцінний скарб, відображає багатовікову історію, культуру та менталітет українського народу. Її специфіка полягає в органічному поєднанні глибокої духовності, поетичності, символізму та тісному зв'язку із природою.

Виховання різнобічно розвинених особистостей, успадкування духовно-моральних надбань українського народу, збереження національної ідентичності та досягнення культурних міжнаціональних взаємин виступають провідною темою національно-патріотичного виховання.

За словами Русової, С., якщо «національне виховання забезпечує кожній нації найширшу демократизацію освіти. Тоді його творчі сили не будуть покалічені, а навпаки, дадуть нові, оригінальні, самобутні скарби задля вселюдського поступу: воно через пошану до свого народу виховує в дітях пошану до інших народів» [26].

Розглядаючи специфікацію української народної творчості можна відзначити багату різноманітність жанрів, символізм та алегоричність, тісний зв'язок із природою, що відображено в мовленні, музичному та образотворчому мистецтві. Українська народна творчість несе в собі глибокі духовні та моральні цінності. вчить добру, справедливості, любові до Батьківщини, повазі до старших.

Важливими напрямками національно-патріотичного виховання в Новій українській школі є залучення учнів початкової освіти до витоків народної педагогіки. Український народ завжди клопотався і турбується зараз про фізично здорову, морально-стійку, естетично виховану і культурну дитину. яка зростатиме щирим патріотом своєї держави.

Коваль, Т., підкреслює, що «джерелом українських традицій є народна педагогіка, яку не випадково називають усною традиційною фольклорною

материнською школою, яка покликана формувати духовні цінності у людини» [14, с. 546].

Українська народні історичні, календарно-обрядові, родинно-побутові, дитячі пісні, казки і легенди про людей, тварин і птахів, перекази, думи і прислів'я, приказки і загадки, танці – це жанрове розмаїття, яке має свої особливості й відображає різні аспекти життя українського народу.

Українська народна творчість допомагає дітям усвідомити свою приналежність до українського народу, відчувати зв'язок із його історією та культурою. Різні українські ремесла, вишивка, писанкарство розвивають у дітей естетичний смак, вчать їх бачити красу навколишнього світу.

Вивчення української народної творчості сприяє розвитку мовлення, мислення, уяви, уваги, пам'яті, а також сприймання оточуючого світу.

Владимирова, А. наголошує, що «...фольклор – це творчий організм, цілісна система мислення народу, що вироблена віковими традиціями, саме тому важливим є тонке проникнення у сутність фольклорного матеріалу, глибинний зміст народного художнього мислення, адже він існує в середовищі людей і є цінним засобом естетичного виховання учнів початкової освіти Нової української школи, що сприяє формуванню емоційно-ціннісного ставлення до дійсності, збагачує внутрішній світ дитини, розвиває її творчі здібності, естетичні смаки та почуття прекрасного, виховує любов до української культури та народних традицій» [7, с. 64].

Ознайомлення та вивчення учнями початкової освіти української народної творчості сприяє розвитку мовлення, мислення, уяви, уваги, пам'яті, а також сприймання оточуючого світу.

Цікавими і повчальними можуть бути позакласні заходи, присвячені українській народній творчості (вечори українських пісень, фестивалі українських казок, виставки української вишивки та писанок, театралізації та ін.)

«Формування духовності суспільства неможливе без вивчення культурних явищ і традицій минулого. Українська усна народна творчість є

величезним, містким й багатоаспектним надбанням народу. У кожному її жанрі ми знаходимо усталені й художньо осмислені образи й ідеали, які формують духовні й морально-етичні цінності українців» [30].

Українська народні календарно-обрядові, родинно-побутові, історичні, дитячі пісні, чарівні, побутові, про людей і тварин казки, легенди і перекази, думи і прислів'я, приказки і загадки, танці і обряди та інші – кожен із цих жанрів має свої особливості й відображає різні аспекти життя українського народу. Символізм та алегоричність споглядаються в природі, тваринному і рослинному світі, кольорах – все має своє символічне значення.

«З життєлюбства та потреби самовираження через працю виникли різні види народної творчості, спочатку виготовлення різноманітних побутових виробів вручну та за допомогою простих знарядь праці» [10, с. 130].

Знайомство здобувачів початкової освіти із українською творчістю в освітньому процесі Литви дозволить литовським дітям познайомитися із багатою та самобутньою українською культурою. Вивчення української народної творчості сприятиме розвитку міжкультурного діалогу, взаєморозумінню та повазі між українським та литовським народами. Українська народна творчість може збагатити освітній процес Литви, зробити його більш цікавим та різноманітним, її можна використовувати на уроках літератури, історії, музичного та образотворчого мистецтва, хореографії, народознавства.

Цікавими і повчальними можуть бути позакласні заходи, присвячені українській народній творчості (вечори українських пісень, фестивалі українських казок, виставки української вишивки та писанок, театралізації та багато іншого).

«Використання сучасних підходів до технології формування патріотичних рис особистості передбачає пізнання учнями не тільки навколишнього середовища, але й себе, своєї свідомості. Дидактичні аспекти навчального процесу дають змогу формувати в учня необхідні риси

майбутнього громадянина: творчість, активність, ініціативність, наполегливість» [31].

Для української діаспори збереження національної ідентичності та передача її наступним поколінням є важливим завданням. Проблема національно-патріотичного виховання набуває особливої актуальності в умовах глобалізації та посилення міграційних процесів. Українська народна творчість, як скарбниця духовних надбань народу, відіграє значну роль у цьому процесі, особливо у вихованні учнів початкової освіти.

Національно-патріотичне виховання учнів початкової освіти сьогодні є важливою складовою, головним завданням якого є формування моральної бази особистості, активної життєвої позиції, поведінки.

Національно-патріотичне виховання базується на таких основних принципах, як:

- *принцип національної свідомості*, що передбачає формування в учнів національної свідомості, поваги до державних символів України, розуміння їхнього значення;

- *принцип громадянської відповідальності*, що формує у дітей повагу до законів України, розуміння прав та обов'язків громадянина, розуміння своєї приналежності до української нації;

- *принцип гуманізації*, що зосереджує увагу і на виховний процес, і на особистість, як вищу цінність та її здатність до збереження національної ідентичності, приналежності до українського народу, участі у розбудові та захисті своєї держави;

- *принцип любові до України та свого народу* знайомить учнів із важливими історичними подіями, видатними постатями, заохочує до вивчення народної творчості, української мови, літератури, та мистецтва;

- *принцип культуровідповідності*, що передбачає формування базової культури особистості на набутому морально-етичному досвіді людства, звичаях і традиціях, толерантному ставленні до представників інших національностей та культур.

Щодо освіти українських дітей у Литві, варто зазначити, що Міжнародна Українська Школа здійснює набір учнів до різних класів у Литві, для підтримки українських учнів існують різні онлайн-школи та навчальні ресурси. Знайомство здобувачів початкової освіти із українською творчістю в освітньому процесі Литви дозволить литовським дітям познайомитися із багатою та самобутньою українською культурою. Вивчення української народної творчості сприятиме розвитку міжкультурного діалогу, взаєморозумінню та повазі між українським та литовським народами.

Українська народна творчість може збагатити освітній процес Литви, зробити його більш цікавим та різноманітним, її можна використовувати на уроках читання, краєзнавства, музичного та образотворчого мистецтва, хореографії, народознавства та ін.

Держава Литва, у такий важкий час для України, як загарбницька війна, підтримує відкриття українських шкіл на своїй території, існують приватні україномовні школи, акредитовані Міністерством освіти, науки та спорту Литви.

Отже, зазначені принципи національно-патріотичного виховання можуть адаптуватися до контексту перебування дітей за кордоном, зберігаючи при цьому ключові елементи, які спрямовані на формування їхньої української ідентичності та зв'язку із Батьківщиною.

РОЗДІЛ 2

ДІАГНОСТИКА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ В ЛИТВІ

2.1. Характеристика педагогічних умов національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти, критерії та рівні (констатувальний експеримент)

В умовах проживання української діаспори в Литві особливого значення набуває національно-патріотичне виховання учнів початкової освіти, що сприяє збереженню їхньої національної ідентичності та зв'язку із Україною.

Українська народна творчість, як скарбниця національної культури, є потужним засобом формування патріотичних почуттів у молодших школярів.

Національно-патріотичне виховання учнів початкової освіти – це один із основних процесів, що формує любов до Батьківщини, повагу до її історії та культури, а також готовність захищати її інтереси – це «цілеспрямований і систематичний вплив на свідомість, почуття і поведінку вихованців з метою формування у них відповідних якостей. Тому до підходу соціально-виховних справ необхідно включати методи і форми, що приводять учнів до моральних, естетичних, етичних суджень, за допомогою яких вони оцінюють вчинки – свої та інших людей» [21].

Глушук, В., щодо розвитку національно-патріотичної свідомості особистості виокремлює наступні етапи:

- *етап раннього етнічного самоусвідомлення*, який автор розглядає як першооснову патріотизму: «Сприяння усвідомленню етнічної приналежності дитини розпочинається з перших днів її життя в сім'ї, якщо вона відзначається національними особливостями та національним побутом – з материнської мови, колискової пісні, бабусиної казки, з участі дитини народних звичаях та обрядах, із засвоєння народної пісні, з причетності до процесу народної творчості тощо» [9].

- *етап національно-політичного самоусвідомлення*, що розкриває громадську позицію особистості, яка усвідомлює соціальне життя і політичну ситуацію, у якій існує і розвивається нація.

- *етап державно-патріотичного самоусвідомлення*, який передбачає не лише підтримку любові до власної країни, а й формування громадян, які відчувають відповідальність за її майбутнє, а також є толерантними до національно-культурних цінностей інших народів [9].

Національно-патріотичне виховання учнів початкової школи засобами української народної творчості за кордоном є складним і багатогранним процесом, що вимагає створення певних педагогічних умов, а саме:

1. Забезпечення викладання предметів українською мовою і використання україномовної термінології, створення умов для спілкування учнів українською мовою, організація позакласних заходів українською мовою (гуртки, свята, фестивалі, вікторини, ігри та ін.).

2. Використання інтерактивних методів навчання із застосуванням ігрових технологій у процесі вивчення української народної творчості, проектної діяльності, спрямованої на дослідження традицій та звичаїв.

3. Застосування мультимедійних засобів для візуалізації матеріалу і проведення творчих майстерень із виготовлення виробів народного мистецтва.

4. Залучення науковців, діячів мистецтв, спортсменів, батьків, дорослих, до спільних концертів, родинних свят та інших культурних заходів, присвячених українським та литовським звичаям і традиціям.

5. Заохочення до проведення майстер-класів із використанням елементів народних ремесл; створення батьківських комітетів, що сприяють організації спільних україно-литовських національно-патріотичних заходів.

6. Забезпечення українських і литовських педагогічних працівників методичними матеріалами та розробками з національно-патріотичного виховання. Організація семінарів та тренінгів для вчителів із вивчення традицій та звичаїв обох країн.

7. Організація екскурсій до музеїв, виставок, присвячених українській та литовській культурі, проведення тренінгів, вікторин та інших національно-патріотичних заходів.

Таким чином, ефективне національно-патріотичне виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості в Литві, можливе за умови створення комплексу педагогічних умов, що забезпечать формування у дітей почуття національної гідності, любові до Батьківщини, поваги до культурних надбань народів. Важливим є системний підхід, який поєднує зусилля вчителів, родин учнів та українсько-литовських культурних центрів.

«Вирішення проблеми національно-патріотичного виховання корелюється із завданням формування соціальних та громадянських компетентностей в учнів початкових класів, які орієнтовані на усвідомлення ідей справедливості, демократії, прав та обов'язків людини, добробуту та здорового способу життя, співпрацю з іншими людьми, уміння цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікувати себе як громадянина України» [13, с. 20].

В процесі роботи над нашим науковим дослідженням, а саме, вивчення науково-теоретичної та методичної літератури матеріалу, проведення бесід, спостережень, порівнянь, дискусій, тренінгів, дистанційного спілкування із

дітьми та батьками в стані воєнних дій, нами були сформульовані мета та провідні завдання щодо констатувального експерименту, визначені критерії та рівні національно-патріотичного виховання учнів початкової школи.

Науковці стверджують, що практична діяльність щодо національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти в сучасній школі повинна базуватися на формуванні й постійному удосконаленні патріотичних почуттів здобувачів, оволодінні ними та реалізації новітніх технологій, сприйманні реальних соціально-педагогічних умов у процесі вивчення і розкриття таких понять як «патріотизм», «гімн», «любов», «народ», «Батьківщина», «фольклор», «творчість» та ін.

«Технологія національно-патріотичного виховання учнів дає можливість формувати у майбутніх громадян патріотичне мислення, патріотичну свідомість, розвивати інтелект особистості для активної участі в навчально-пізнавальній діяльності, виробляти активну громадську позицію, реалізовувати її в практичній діяльності» [31].

Науковий психолого-педагогічний експеримент нашого дослідження проводився очно в Клайпедській прогімназії «Vites», місто Клайпеда, Литва.

Завдання констатувального експерименту:

1. Визначити критерії і показники національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти в умовах проживання української діаспори в Литві.
2. Розробити методичний інструментарій національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти
3. Визначити рівні національно-патріотичної вихованості учнів початкової освіти констатувального етапу дослідження.

Вивчаючи та аналізуючи цей аспект проблеми, ми означили критерії – *когнітивний, діяльнісний, особистісний* та їхні компоненти.

Показниками когнітивного критерію виступає *емоційно-чуттєвий компонент*:

- формування в учнів гордості за бойові і трудові заслуги українського народу;
- формування емоційно-ціннісної реакції учнів початкової освіти на твори народної творчості українського і литовського народів;
- вшанування культурної спадщини українського і литовського народів, зацікавленість до вивчення витоків народної творчості;
- уміння проявляти естетичні почуття у процесі виконання як власних наробок так і колективній творчій діяльності;
- здатність учнів сприймати та оцінювати твори народної творчості, виявляти національно-патріотичні почуття;
- здатність учнів відгукуватися на зміст творів народної творчості та їхню інтерпретацію (захоплення, радість, вразливість, зачарованість, здивованість та інше).

Показниками *діяльнісного критерію* виступає мотиваційно-ціннісний компонент:

- обізнаність учнів із державними та національними символами, звичаями і традиціями, оберегами, сімейними святами українського народу, розуміння їх значення;
- виявлення патріотичних почуттів (любов до своєї Батьківщини, гордість за свій народ);
- знання та розуміння учнями сутності поняття «патріотизм»;
- знання історії України, її героїчного минулого;
- вивчення учнями початкової освіти основних термінів національно-патріотичної спрямованості;
- розширення словникового запасу учнів, вдосконалення мовленнєвих навичок;
- розширення знань про навколишній світ і краєзнавство.

Показниками *особистісного критерію* виступає творчо-практичний компонент:

- сприймання та оволодіння основними техніками народної творчості українського народу у порівнянні із литовською народною творчістю;
- удосконалення умінь фантазувати, імпровізувати та створювати власні твори мистецтва на основі української народної творчості;
- здатність учнів приймати участь у підготовці та проведенні свят з елементами обрядів, виконанні репертуару української народної музики для дітей;
- усвідомлення учнями, що навчаються у Литві, своєї приналежності до українського народу;
- готовність учнів разом із дорослими брати участь у патріотичних заходах, захищати інтереси України;
- уміння учнів взаємодіяти із однокласниками і вчителями;
- творча активність та емоційна насиченість у колективній музично-художній діяльності, відповідно до вікових можливостей учнів початкової школи (участь у концертах, тренінгах, вікторинах, святах, виставках, екскурсіях, фестивалях та інше);
- заохочення батьків до участі у національно-патріотичних заходах.

На констатувальному етапі нашого дослідження критерії визначалися за допомогою запропонованих тематичних свят, бесід, вікторин, ігор та конкурсів, інтерактивних освітніх матеріалів (відео-презентації, електронні книги, віртуальні екскурсії в музеї і театри, перегляд або участь в концертах, виставках, волонтерській діяльності та інше).

Виявленням рівнів констатувального етапу нашого експерименту, метою якого було визначення первісних знань учнів початкової освіти та їхніх батьків із історії, культури і народної творчості України та Литви, посприяв наступний педагогічний задум:

Вікторина «Знай свою Україну!»
(для учнів початкової освіти та їхніх батьків)

Хід вікторини

Розминка:

Які кольори мають Державний прапор України та Державний прапор Литви? Як називаються столиці України і Литви? Яка найбільша річка України? Назвіть національні символи України і Литви.

Основний етап (запитальник):

Питання з історії:

- Хто були першим князями Київської Русі та Литви?
(Першим князем Київської Русі – Олег. Першим князем єдиної Литви був Міндовг (1219 – 1263).
- Як називалися козаки, що жили на Запорізькій Січі?
- Коли Україна здобула незалежність?
- Коли Литва здобула незалежність?

Питання з культури:

- Які українські та литовські народні пісні ви знаєте?
- Які українські та литовські народні танці ви знаєте?
- Які відомі українські та литовські письменники вам відомі?

Питання з традицій:

- Які українські та литовські народні свята ви знаєте?
- Які українські та литовські народні звичаї вам відомі?
- Які українські та литовські народні страви ви знаєте?

Заключний етап

Підрахунок балів, оголошення переможців, вручення пам'ятних сувенірів.

Ігри та конкурси на патріотичну тематику

Гра «Склади карту України і Литви»

Учасники отримують пазли із зображенням карти України і Литви.

Завдання: скласти карту за найкоротший час.

Конкурс «Українські та литовські прислів'я»

Учасники отримують картки із початком прислів'я.

Завдання: дописати кінець прислів'я.

Гра «Українські та литовські народні казки»

Учасники інсценують народні казки.

Переможець визначається аплодисментами за найкращу постановку казки.

Гра «Українські та литовські народні танці»

Учасники показують елементи українські народних танців («Гопак», «Метелиця» та ін.) та елементи литовських народних танців («Клумпакоіс», «Сільський пес» та ін.). Переможець визначається за найкраще виконання.

Конкурс «Народні пісні»

Учасники співають українські народні пісні. Переможець визначається за найкраще виконання.

Гра «Українські та литовські музичні народні інструменти»

Учасники вгадують назви українських народних інструментів за звуком.

Конкурс із батьками «Українська та литовська вишивки»

Учасники малюють орнаменти своїх країн, розповідають їх історію. Наприклад, вишитий білий лелека на литовській сорочці позначає національний символ Литви, а льон – символ нації. В Україні візерунки на вишиванках виступають дієвими оберегами і справжнім дієвим кодом української нації.

Переможці – це всі, хто прийняв участь у цьому конкурсі.

Проведені патріотичні вікторини, ігри, бесіди і конкурси допоможуть учням початкової освіти в цікавій та захопливій формі дізнатися, а також закріпити знання про такі вільні держави, як Україна і Литва, що прийняла українських дітей в часи загарбницької та несправедливої війни в Україні на свою територію і в теперішній час ділиться знаннями історії, народної творчості своєї нації, а також дізнається про багату культурну спадщину незламного українського народу.

Національно-патріотичне виховання учнів початкової освіти – це значущий процес, що формує у дітей любов до Батьківщини, повагу до її історії та культури, а також готовність захищати її інтереси.

Лучанінова, О. констатує: «Війна як криза і катарсис, біль і ментальний вибух патріотизму. Ми бачимо приклади дієвого патріотизму щодня.

Справжній патріот завжди людина дії. Він буде разом зі своїм народом і в щасливі хвилини, й коли його народ у біді. Складовими дієвого патріотизму є переконання, відповідальність, безмежна віра, любов до мови й дієвість» [15, с. 70].

Передумовою для визначення в констатувальному експерименті двох класів, кожен із яких має власні рівні щодо національно-патріотичного виховання, були використані розроблені нами критерії та їхні компоненти. За результатами проведених бесід, вікторин, конкурсів, дидактичних ігор із запитаннями і практичними завданнями, а також практичною діяльністю дітей і батьків у дистанційному режимі, нами було визначено три рівні національно-патріотичного виховання учнів перших класів початкової освіти (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1

Критерії оцінювання

Високий рівень	Учні усвідомлюють, що навчаються у Литві, але мають приналежність до українського народу; мають обізнаність із державними та національними символами, оберегами, сімейними святами українського народу, розуміють їх значення; Зацікавлені до вивчення витоків народної творчості різних народів; активні у виконанні власних робіт, приймають активну участь у колективній творчій діяльності; сприймають та оцінюють твори народної творчості, виявляють національно-патріотичні почуття; із захопленням відгукуються на зміст творів народної творчості; разом із дорослими виявляють активну громадянську позицію і готові брати участь у патріотичних заходах. Самостійно та за власною ініціативою створюють креативні роботи за мотивами народної творчості, свідомо беруть участь у конкурсах, народних іграх, виставках, концертах, залучаючи батьків.
Середній рівень	Учні усвідомлюють, що навчаються у Литві, але мають приналежність до українського народу; виявляють патріотичні почуття у простих ситуаціях; поступово вивчають і запам'ятовують основну термінологію національно-патріотичної

	спрямованості; розширюють знання про навколишній світ; частково володіють основними практичними вміннями що стосується народної творчості, сумлінно виконують завдання, виявляючи власну творчість, беруть участь у творчих конкурсах, активно виступають на святах, концертах; завдання виконують самостійно і за допомогою дорослих.
Низький рівень	Учні усвідомлюють, що навчаються у Литві, але мають приналежність до українського народу; базові знання фрагментарні; діти конфліктні; творча активність та емоційна насиченість пасивна; не виявляють патріотичних почуттів, повільно оволодівають елементарними практичними навичками; не одразу проявляють зацікавленість у вивченні основ народної творчості; прості завдання виконують під керівництвом учителя та дорослих; в більшості виступають слухачами.

За узагальненими результатами констатувального експерименту нашого дослідження щодо національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості в Литві з'ясовано, що учнів із високим рівнем експериментального класу виявлено 4 %, а в контрольному 3 % класу. Середній рівень національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості в Литві дорівнює 60 % в експериментальному класі та 65 % – в контрольному класі.

На низькому рівні спостерігається 36 % учнів в експериментальному класі та 32 % – в контрольному класі.

Аналізуючи отримані результати, ми визначили, що рівень знань щодо національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості в 1-А класі (КК) вище від рівня знань 1-Б класі (ЕК) (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2.

Характеристика рівнів констатувального етапу дослідження

Рівні	1-А (КК)	1-Б (ЕК)
Високий	3 %	4 %

Середній	65 %	60 %
Низький	32 %	36 %

Отже, обґрунтувавши проблему національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості в Литві ми прийшли до висновку, що важливу роль в цьому питанні відіграють бесіди, проєкти, інтегровані майстер-класи, свята, екскурсії, практичні творчі завдання із залученням батьків.

Проведений констатувальний експеримент дозволив зробити висновок про те, що національно-патріотичне виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості в Литві не відповідає сучасним запитам освітнього процесу і це надає поштовх до висвітлення тих причин, які гальмують досягненню належної мети. Постає необхідність у проведенні формувального експерименту, в основі якого будуть висвітлені проблемні завдання.

2.2. Діагностичний інструментарій формувального експерименту

Порівняльний аналіз ефективності різних педагогічних форм та методів України та Литви, використання української народної творчості за кордоном є важливим для оптимізації процесу патріотичного виховання учнів початкової освіти.

Реалізація педагогічних умов щодо національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості в Литві, які зазначені в нашому науковому дослідженні ґрунтуються на порівняльному аналізі ефективності різних форм та методів використання української народної творчості за кордоном, що є важливим для оптимізації педагогічного процесу.

«Сучасну освіту важливо підпорядковувати системі національних інтересів, цінностям духовного скарбу українського народу – національним звичаям і традиціям. Протягом багатьох віків український народ створив

традиції, які тільки притаманні українському народу. Джерелом українських традицій є народна педагогіка, яку не випадково називають усною традиційною фольклорною материнською школою, яка покликана формувати духовні цінності у людини» [14, с. 546].

На існуючому етапі проведення нашого дослідження, було з'ясовано, що результати констатувального експерименту не забезпечують тих необхідних умов, які потрібні для успішного вирішення запропонованих нами завдань – це спонукає до необхідності обґрунтування завдань для успішного вирішення в нашій роботі зазначеної проблеми.

Мета дослідження – експериментальна перевірка та визначення ефективності проблеми, що пов'язана із національно-патріотичним вихованням учнів початкової освіти засобами української народної творчості в Литві.

Відповідно до мети ми визначили завдання формувального експерименту:

1. Експериментально перевірити ефективність форм і методів національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості в Литві.
2. Окреслити динаміку національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості в Литві.

Національно-патріотичне виховання учнів початкової освіти – це один із важливих процесів, який формує любов до Батьківщини, повагу до її історії та культури, а також готовність захищати її інтереси.

Базовими *формами* національно-патріотичного виховання в Україні і Литві виступають *уроки*.

«Урок – це організована форма навчальної діяльності, що передбачає передачу знань, розвиток навичок та формування ціннісних орієнтацій учнів під керівництвом учителя. Це структурований процес, який включає постановку мети, виклад матеріалу, застосування навчальних методів та оцінювання результатів» [40].

Уроки-бесіди, на яких учитель розповідає про українські традиції, звичаї, обряди. *Уроки читання* надають змогу аналізувати твори українських письменників, присвячених патріотичній тематиці. Ефективність таких уроків доволі висока. Читання, інсценізація та аналіз українських народних казок, легенд, билин, написання творів за мотивами української народної творчості сприяє швидкому розвитку мовлення, мислення, уяви учнів, а також формує в них почуття національної гордості.

Отже, занурення в українську культуру розвиває творчі здібності здобувачів, але можлива складність адаптації матеріалу щодо рівня володіння учнями українською мовою.

Ефективність *уроків музичного мистецтва* висока. Емоційний вплив музики на учнів надає можливість активної їхньої участі в процесі навчання. Вивчення українських народних пісень, веснянок, колядок, щедрівок, жниварських пісень, слухання різножанрової української народної музики сприяє розвитку музичного слуху, почуття ритму, а також формує в учнів любов до української музичної культури. Велике значення має наявність музичного обладнання та професіоналізм вчителя музичного мистецтва.

Ефективність *уроків образотворчого мистецтва* середня. Малювання ілюстрацій до українських народних казок, легенд, билин, виготовлення українських народних іграшок, ляльок-мотанок, вишивання і малювання оберегів, вивчення українських народних орнаментів сприяє розвитку творчих здібностей учнів, розвитку дрібної моторики і творчого мислення. Велике значення має наявність матеріалів для творчості, а ще можлива складність у виконанні деяких технік.

Отже, на уроках *музичного, образотворчого та хореографічного мистецтва* учні слухають музику, вивчають гімн України, розучують народні пісні, танці, хороводи; малюють на патріотичну тематику і виготовляють елементи національної символіки, що займає особливо важливе місце в житті особистості.

Ефективність таких *форм, як позакласні та позашкільні заходи* висока, але потребує ретельної організації та підготовки. Це відвідування музеїв історії України, пам'ятних місць, пов'язаних із героїчним минулим країни, проведення конкурсів на знання історії України і Литви, української мови і культури України та Литви, святкування Дня Незалежності України, Дня захисника України, Дня Конституції України, День Соборності України, День державності або День коронації Міндовга в Литві, День Конституції Литви, День прапора в Литві, День Незалежності Литви та інші.

Вечори українських пісень, фестивалі українських казок, легенд, билин, майстер-класи з виготовлення українських оберегів, святкування українських народних свят та обрядів, відвідування музеїв української культури сприяють створенню україномовного середовища, формують в учнів почуття національної єдності.

Уроки-ігри із вікторинами, квестами, театралізацією, на основі українських казок, легенд, пісень, а також дидактичні, рольові та народні ігри доповнюють знання учнів про українську символіку, історію і культуру та надають можливість активізації учнів, створення святкової атмосфери. Особливо цікавими є розігрування історичних подій, ситуацій, що пов'язані із патріотичною тематикою.

Інформаційно-методичне забезпечення (картини, плакати, фотографії, відеоролики та ін.) допомагає швидше засвоювати запропонований матеріал, розвиває візуальне сприйняття і пам'ять.

Таким чином, національно-патріотичне виховання здобувачів початкової освіти в Литві засобами уроків, позакласних та позашкільних заходів на основі української народної творчості, є важливим чинником збереження національної ідентичності та зв'язку із Україною. Створення відповідних педагогічних умов та використання різноманітних форм роботи і методів, сприятимуть ефективному формуванню патріотичних почуттів у дітей.

У формувальному експерименті нашого дослідження зазначені сучасні традиційні та нетрадиційні *методи і прийоми*, які були направлені на вирішення певних задач і завдань в освоєнні змісту національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості в Литві. Прикладами можуть бути майстер класи, проєкти, тематичні свята, в яких були використані *навчальні, розвивальні, виховні, мотиваційні, організаційні* методи.

«Майстер-клас – це оригінальний метод навчання і конкретне заняття по вдосконаленню практичної майстерності, яке проводиться спеціалістом в певній галузі творчої діяльності (музики, образотворчого мистецтва, літератури, режисури, акторської майстерності, дизайну, а також науки, педагогіки і ремесла) для осіб, які досягли достатнього рівня професіоналізму в даній сфері діяльності» [16].

План проведення майстер-класу із виготовлення українських оберегів

Мета: Ознайомити учнів із історією та значенням українських оберегів, вчити основним технікам виготовлення оберегів, розвивати творчі здібності учнів, виховувати повагу до українських народних традицій.

Інформаційно-методичне забезпечення: Нитки різних кольорів (червоні, чорні, білі), тканина (льон, бавовна), насіння (соняшник, мак), сушені трави (полін, м'ята), дерев'яні намистини, стрічки, ножиці, клей.

Хід майстер-класу

I. Вступна частина.

Розповідь про історію українських оберегів, їхні види та значення. Демонстрація зразків оберегів. Обговорення символіки кольорів та матеріалів.

II. Практична частина

Виготовлення ляльки-мотанки:

- створення голови ляльки з тканини;
- формування тулуба та рук;

- перев'язування нитками, створюючи хрест без вузлів;
- прикрашання ляльки вишивкою, стрічками, намистинами.

Виготовлення оберега-віночка:

- плетіння віночка з ниток або трав;
- додавання квітів, намистин, насіння.

Виготовлення оберега-мішечка:

- пошиття мішечка з тканини;
- наповнення мішечка травами, насінням, зерном;
- прикрашання мішечка вишивкою, стрічками.

III. Заключна частина

- презентація виготовлених оберегів;
- обговорення символіки створених оберегів;
- фотографування на згадку.

Залучивши учнів початкової освіти до майстер-клас, необхідно розповісти їм про значення оберегів, використовуючи природні матеріали. Учні із задоволенням проявляють власну творчість і фантазію. Головне – створення атмосфери тепла й затишку.

Отже, майстер-клас із виготовлення українських оберегів – це не лише цікава і творча робота але й можливість зберегти та передати наступним поколінням багатовікову українську традицію.

«Метод проєктів – це метод проблемного навчання, спосіб організації поетапної практичної діяльності на основі взаємодії педагога з дітьми задля досягнення мети, визначеної проблемою цього проєкту. Він є своєрідною формою перспективного планування освітньої роботи за участю дітей» [17].

Проєкт «Обереги та листи підтримки для українських військових»

(із залученням батьків та волонтерів)

В цьому проєкті учні і батьки беруть участь у волонтерській акції зі збору допомоги для українських військових, виготовляють обереги та пишуть листи підтримки.

Мета: Виховувати патріотичні почуття у дітей молодшого шкільного віку, формувати активну громадянську позицію, надавати психологічну підтримку українським військовим, розвивати творчі здібності учнів.

Завдання: Організувати збір матеріалів для виготовлення оберегів та провести майстер-клас із виготовлення оберегів, написати листи підтримки українським військовим, передати виготовлені обереги та листи підтримки українським військовим.

Етапи проєкту:

I. Підготовчий етап:

- проведення бесіди із учнями про значення оберегів та листів підтримки;
- збір матеріалів для виготовлення оберегів (нитки, бісер, стрічки, тощо);
- підготовка паперу та ручок для написання листів.

II. Основний етап:

- проведення майстер-класів з виготовлення оберегів;
- написання листів підтримки українським військовим;
- оформлення оберегів та листів (упаковка, підписання).

III. Заключний етап:

- організація передачі оберегів та листів підтримки українським військовим;
- проведення виставки дитячих робіт;
- публікація фото- та відеозвіту про проєкт.

Матеріали: Нитки, бісер, стрічки, тощо для виготовлення оберегів, папір, ручки, олівці для написання листів, фото- та відеоматеріали.

Очікуваний результат:

- формування патріотичних почуттів у дітей;
- підвищення рівня громадянської активності учнів;
- надання психологічної підтримки українським військовим.
- розвиток творчих здібностей учнів.

Оцінювання проєкту йде за кількістю виготовлених оберегів та написаних листів, їхньою якістю.

Додаткові ідеї:

- організація благодійного ярмарку з продажу дитячих виробок;
- проведення концерту для збору коштів на допомогу українським військовим;
- створення відеоролика із дитячими листами підтримки.

Отже, проєкт має бути добровільним та не примусовим, важливо дотримуватися правил безпеки під час виготовлення оберегів, треба пам'ятати, що листи підтримки повинні бути позитивними та підбадьорливими і важливо забезпечити прозорість та звітність про використання зібраних коштів.

Цей проєкт не лише допоможе українським військовим, але й стане важливим етапом у патріотичному вихованні учнів початкової освіти, формуючи у них почуття відповідальності та любові до своєї Батьківщини, до її захисників.

«Свято – це невід'ємна частина будь-якої народної культури, це не тільки дні відпочинку, але і підсумок певного періоду, циклу, етапу життєдіяльності людей. Свята несуть емоційне навантаження, забезпечуючи, при цьому, передачу традицій поколінь, зближення людей, на основі духовних, естетичних і творчих інтересів [18].

Тематичне свято «День Незалежності України»

Мета: Виховувати патріотичні почуття в учнів початкової освіти, формувати повагу до історії та культури України, розвивати творчі здібності учнів, виховувати почуття гордості за свою країну.

Завдання: Ознайомити учнів із історією Дня Незалежності України, розвивати навички виразного читання віршів, співу пісень, виконання українських народних танців, сприяти розвитку творчої активності учнів.

Інформаційно-методичне забезпечення: Державна символіка України (прапор, герб, гімн), музичне обладнання (аудіосистема, мікрофони, музичні записи), декорації (вишиті рушники, квіти, повітряні кульки), костюми для учасників, вірші про Україну.

План свята

1. Урочисте відкриття:

- виконання Державного Гімну України.
- вступне слово ведучого про значення Дня Незалежності України.
- винесення Державного прапора України.

2. Літературна композиція «Моя Україна»:

- виразне читання віршів про Україну учнями.
- інсценізація української народної казки.

3. Музичний блок «Пісні моєї Батьківщини»:

- виконання українських народних пісень учнями.
- сольні виступи учнів із патріотичними піснями.
- хорове виконання пісні про Україну.

Танцювальний блок «Українські візерунки»:

- виконання українських народних танців учнями.
- хореографічна композиція на патріотичну тематику.
- флешмоб із українськими народними танцями.

Інтерактивна частина «Вікторина про Україну»:

- проведення вікторини на знання історії, культури та традицій України.
- ігри та конкурси на патріотичну тематику.

Урочисте завершення:

- виконання пісні «Україна - це ми».
- заключне слово ведучого.
- вручення подяк учасникам свята.

Додаткові ідеї:

- організація виставки дитячих малюнків на тему «Моя Україна».
- проведення майстер-класу з виготовлення українських оберегів.
- організація ярмарку українських народних виробів.
- запрошення гостей (ветеранів, волонтерів, представників громадських організацій).

Отже, головна мета тематичного свята — виховання патріотичних почуттів в учнів початкової освіти. Під час підготовки свята необхідно

враховувати вікові особливості учнів, використовувати різноманітні форми і методи роботи, залучати до підготовки таких свят батьків учнів. Головне – створити святкову й доброзичливу атмосферу свята.

Гриценко, Л., Саєнко, Т. доводять: «Споконвіку за допомогою сокири, молотка, ножа, шила й голки, примітивного гончарного круга та ткацького верстата наші предки будували будинки, виготовляли меблі, предмети побуту, виготовляли посуд з дерева та глини, обробляли шкури тварин та валяли вовна, ткані тканини та пошитий одяг та взуття. Кожен майстер, власноруч створюючи необхідні для побуту речі, хотів зробити їх не тільки корисними, але й зручними, різними за формою, розміром та обробкою. А щоб порадувати ці вироби, він прикрашав їх різьбленням, випалюванням, розписом та вишивкою» [10, с. 130]

Творцями всіх культурних звичаїв і традицій в Україні є український народ, життєдіяльність якого яскраво відображено в літературних творах, піснях, танцях, ритуалах, інструментальній музиці та побуті.

На сучасному етапі процес національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти включає інформаційну зацікавленість дітей і дорослих, заохочування їх до практичної діяльності, що сприяє формуванню досвіду суспільно-культурної поведінки.

Популяризація української народної творчості, інтерес до українського фольклору малих форм (загадки, прислів'я, заклички та ін.), залучення учнів до активної участі в проведенні виховних заходів із використанням елементів народних традицій, обрядів допомагає в організації пізнавально-пошукової діяльності.

Таким чином, метою практичних методів є підсилення інтересу до навчального матеріалу, формування у здобувачів початкової освіти умінь використовувати набуті знання в повсякденному житті. В процесі інтерактивних уроків учні проявляють власні здібності, уяву і фантазію.

Формувальний експеримент дослідження умовно поділяється на декілька етапів:

- *підготовчий етап* – це теоретичне визначення та аргументування педагогічних умов, підготовка необхідних змістового матеріалу, визначення шляхів його впровадження. З'ясування практичних завдань щодо національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості. Розробка комплексу заходів із використання української народної творчості. Формування експериментальної та контрольної груп;

- *основний етап* формувального експерименту передбачає обґрунтування на теоретичному рівні педагогічних умов, отримання результатів та їх реалізацію на практиці, проведення занять з експериментальною групою із застосуванням українського фольклору (пісні, казки, легенди, обряди та ін.).

Педагогічними діями виступили: організація позакласних заходів, вечори українських пісень, фестивалі українських казок, майстер-класи з виготовлення українських оберегів.

Провідні ідеї закладені в проведенні уроків-бесід, уроків читання, народознавства, музичного, образотворчого та хореографічного мистецтва, уроках-віртуальних екскурсій, надають учням стимулу отримати практичні уміння.

У процесі проведення формувального експерименту нами був використаний комплекс методів, а саме: проведення тестування на визначення рівня патріотичних почуттів до та після експерименту, впровадження в освітній процес експериментальної групи комплексу заходів із використанням української народної творчості.

Використовувалися наступні методи: спостереження за поведінкою учнів під час занять та позакласних заходів, проводилися індивідуальні бесіди із учнями та їхніми батьками, уроки читання та аналіз українських народних казок, інсценізація, слухання і вивчення українських та литовських народних пісень та вивчення елементів танців. Проводилися позакласні та позашкільні заходи (майстер-класи, фестивалі, конкурси, вікторини).

Вивчалися українські народні свята та обряди (Різдво, Великдень, Миколая, Івана Купала та ін.), розучувалися українські народні ігри, вивчалася та порівнювалася українська і литовська символіка та ін.

Треба зазначити, що контрольна група навчається за традиційною програмою.

Отже, результати експерименту дозволили оцінити ефективність використання української народної творчості в процесі виховання національно-патріотичних почуттів в учнів початкової освіти, які проживають за кордоном.

Можемо констатувати, що на початку формувального експерименту учні із контрольного та експериментального класу мали майже подібні показники.

- підсумковий етап формувального експерименту щодо національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості із урахуванням основних показників і критеріїв – це проведення повторного тестування для обох груп, аналіз та порівняння результатів, проведення бесід із учнями та їхніми батьками, визначення наступних рівнів, за результатами яких із високим рівнем було виявлено 6 % учнів експериментальної, що на 2 % більше, ніж на початковому рівні й 4 % учнів контрольної груп, що на 1% збільшився у порівнянні із початком експерименту.

В учнів із середніми показниками в контрольному класі (1-А), кількісні показники збільшились від 65% до 67%. На відміну від них в експериментальному класі (1-Б), таких учнів було на початок експерименту – 60 %, після його завершення стало – 69 %.

Динаміка низького рівня в контрольному класі (1-А) зменшилась на 3 %, в експериментальному класі (1-Б) показники зменшилися з 11 % (таблиця 2.3).

Характеристика рівнів формувального етапу дослідження

Рівні	1-А (КК)	1-Б (ЕК)
Високий	4 %	6 %
Середній	67 %	69 %
Низький	29 %	25 %

Аналізуючи отримані результати, нами визначено, що рівень національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості в експериментальному класі (1-Б) вище, ніж в контрольному класі (1-А).

Отримані показники зумовлені тим, що національно-патріотичне виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості учні контрольної групи (1-А) проходило за освітньою програмою і практичні уміння набувалися переважно на епізодичному рівні. В експериментальному класі (1-Б), була можливість набувати практичні уміння системно, послідовно із врахуванням вікових особливостей учнів початкової освіти.

Використання запропонованих нами різноманітних методів національно-патріотичного виховання у комплексі надало змогу досягти високих результатів у формуванні особистості учнів та їхньої громадянської свідомості. Нами були розглянуті наступні методи, які можна ефективно використовувати:

1. Пізнавальні методи:

- розповіді та бесіди про історію України із використанням наочних матеріалів (ілюстрації, фотографії, відео);
- вивчення народних традицій та звичаїв (тематичні дні, майстер-класи із виготовлення традиційних виробів).
- віртуальні екскурсії до музеїв, історичних місць, пам'ятників ознайомили із історією та культурою рідного краю.
- перегляд мультфільмів та уривків із кінофільмів національної тематики (українська та литовська культура, історія героїв).
- читання та обговорення дитячої літератури патріотичного змісту, проведення інтерактивних ігор, вікторин, конкурсів на патріотичну тематику.

2. Практичні методи:

Участь у патріотичних акціях та флешмобах, перфомансах, виготовлення поробок, малюнків, плакатів патріотичної тематики. Організація виставок дитячих робіт патріотичного спрямування, проведення тематичних тижнів, днів, свят.

3. Емоційно-ціннісні методи – це створення ситуацій емоційного переживання (слухання музики, читання віршів, розповіді та ін.), демонстрація власної патріотичної позиції вчителя, повага до державних символів, історії, культури), заохочення до вивчення державної мови, як символу національної ідентичності, формування почуття приналежності до українського народу (підкреслювання спільності історичних і культурних цінностей).

Синтез методів ігрової діяльності в початковій освіті щодо засвоєння патріотичних знань та формування патріотичних почуттів дозволяє учням в доступній і цікавій формі розвивати всі когнітивні компоненти.

Методи патріотичної розповіді та бесіди – це розповіді про героїчні події видатних постатей, традиції та звичаї українського народу допомагає загострити увагу на матеріалах патріотичної тематики, вчить дітей висловлювати власні думки та почуття, що сприяє розвитку мовлення, уваги, пам'яті.

Методи практичних вправ (малювання, ліплення, виготовлення національної символіки, складання віршів, написання творів і вітань на патріотичну тематику, виготовлення подарунків та ін.) розвиває в учнів не тільки творчість але й морально-патріотичну позицію.

Бех, І., зазначає: «Забезпечити почуття єдності громадян у межах нації, чого вимагає цінність патріотизму, можливо за умови, коли постійно реалізувати положення, згідно з яким індивід переважно визначає своє патріотичне ставлення до іншого конкретного індивіда в контексті такого ж ставлення до всієї нації, а не через своє патріотичне ставлення до нації як результат власного відповідного ставлення до іншого» [2, с. 11].

Таким чином, національно-патріотичне виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості зумовлене не тільки реалізацією відповідного оновленого змісту освіти, але й впровадженням в освітній процес інноваційних методів, прийомів і технологій навчання, що виступають потужним інструментарієм для формування практичних умінь учнів.

2.3. Аналіз результатів дослідження

Узагальнена перевірка дієвості запропонованих нами методів проводилася на основі порівняльного аналізу рівнів національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості в Литві в експериментальному класі (1-А), та в контрольному класі (1-Б).

Вивчаючи результати проведеного нами експерименту зазначено, що в процесі організації роботи зафіксовано збільшення кількісних і якісних показників в експериментальному класі (1-А) із порівнянням показників контрольного класу (1-Б).

За означеними нами критеріями (*когнітивний, діяльнісний, особистісний*) та їхніми компонентами (*емоційно-чуттєвий, мотиваційно-ціннісний, творчо-практичний*), учні початкової освіти швидко почали вчитися оперувати методами (спостереження, порівняння, розповідь, бесіда, флешмоб, перфоманс та ін.), державною термінологією (прапор, гімн, герб, тризуб, бунчук та ін.) та осмисленням українського і литовського фольклору, що відображалось в практичній роботі (малювання, ліплення, аплікація, вивчення народних пісень і танців, прислів'їв, загадок, віршів та ін.).

Фольклорні ідеї народної творчості учні використовували самостійно, а також разом із вчителями і батьками. Також місце знайшли мультимедійні засоби та інформаційно-комунікативні технології (проекти, презентації, відео-перегляд та ін.).

Порівняльні кількісні дані рівнів національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості в Литві, у процесах констатувального та формувального етапах дослідження ми надаємо в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості в Литві (контрольний зріз у %)

Рівні	1-А		1-Б	
	Експериментальний клас (%)		Контрольний клас (%)	
	початок експерименту	після експерименту	початок експерименту	після експерименту
Високий	4	6	3	4
Середній	60	69	65	67
Низький	36	25	32	29
	100	100	100	100

Показники таблиці дають змогу констатувати, що в учнів експериментальної групи відбулися позитивні зміни. На констатувальному етапі дослідження кількість учнів із високим рівнем щодо національно-патріотичного виховання засобами української народної творчості в Литві дорівнювала 4 %, то на прикінцевому етапі високого рівня досягло 6% дітей. На середньому рівні замість 60 % учнів на початку експериментальної роботи, наприкінці експерименту нами виділено 69 %. Найсуттєвіші зміни ми відчули у здобувачів, які продемонстрували низький рівень: на початку експерименту їх було 36 %, а наприкінці виявилось 25 %.

Характеризуючи рівні національно-патріотичного виховання засобами української народної творчості в Литві в контрольному класі, ми бачимо, що

показники мало змінилися. Високий рівень підвищився на 1%, учнів зі середнім рівнем зросла на 2%, а процент школярів із низьким рівнем зменшився всього лише на 3%.

Таким чином, проведена експериментальна робота на констатувальному та формувальному етапах нашого дослідження щодо національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості в Литві доводить про ефективність визначених нами педагогічних умов та можливість їх реалізації в освітньому процесі початкової освіти.

ВИСНОВКИ

Проведене магістерське дослідження підтвердило висунуту нами гіпотезу, що дозволило зробити наступні висновки:

1. Здійснено теоретичний аналіз психолого-педагогічної, наукової і методичної літератури щодо збалансованості та відповідності означення патріотизму в різних концепціях. Означено, що поняття «патріотизм» формується від народження, починаючи із розуміння рідної мови, виховання в сім'ї, навчання в освітніх закладах, усвідомлення суспільно-політичного

життя та законодавства держави до захисту територіальної суцільності Вітчизни.

2. Визначені психолого-педагогічні особливості формування національно-патріотичних почуттів в учнів початкової освіти в країнах із високим рівнем міграції і зазначена необхідність допомоги дітям мігрантів в адаптуванні до нового культурного середовища, формуючи у них почуття приналежності до нової країни, але обов'язково із збереженням зв'язку із рідною культурою.

3. Визначено принципи української народної творчості, їхній виховний потенціал та можливості використання в освітньому процесі – це принципи *національної свідомості і громадянської відповідальності, гуманізації, культуровідповідності та любові до України і свого народу*, тому що найважливішим завданням української діаспори є збереження національної ідентичності та передача її наступним поколінням.

4. Обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості в Литві, а саме:

- забезпечення викладання предметів та створення умов для спілкування учнів українською мовою;
- використання інтерактивних методів навчання із застосуванням проєктної діяльності та ігрових технологій у процесі вивчення української народної творчості, спрямованої на дослідження традицій та звичаїв;
- застосування мультимедійних засобів для візуалізації матеріалу;
- заохочення учнів і дорослих до проведення творчих майстер-класів із виготовлення виробів народного мистецтва (писанкарство, вишивка, декоративний розпис, лялькарство та ін.);
- залучення науковців, діячів мистецтв, спортсменів, учнів і батьків до спільних концертів, родинних свят та інших культурних заходів, присвячених українським та литовським звичаям і традиціям.

- забезпечення українських і литовських педагогічних працівників методичними матеріалами та розробками з національно-патріотичного виховання; проведення семінарів та тренінгів для вчителів із вивчення народних традицій і звичаїв обох країн;

- організація україномовних позакласних та позашкільних заходів (екскурсії, конкурси, вікторини, фестивалі, ігри на патріотичну тематику), відвідування гуртків, музеїв, виставок, присвячених національно-патріотичному вихованню учнів початкової освіти засобами української народної творчості в Литві.

Проведена експериментальна робота на констатувальному і формувальному етапах нашого дослідження довела ефективність визначених нами педагогічних умов та можливість їх реалізації в освітньому процесі початкової освіти.

Таким чином, наше магістерське дослідження щодо національно-патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості в Литві може стати основою для глибокого та всебічного дослідження можливостей патріотичного виховання українських дітей за кордоном у воєнний час.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безлюдна, Н. Особливості національно-патріотичного виховання молодших школярів в умовах воєнного стану. Збірник наукових праць
2. Бех, І. Д. Патріотизм як цінність. 7 наукових позицій у національно-патріотичному вихованні. Упр. освітою. 2018. Черв. (№ 6). С. 7–12.
3. Бех, І. Д., Кириченко, В. І., Петрочко, Ж. В. З Україною в серці (тренінг з патріотичного виховання дітей та молоді): посіб. Харків: «Друкарня Мадрид», 2016. 140 с.

4. Божук, Л. Реалізація національної концепції співпраці із закордонними українцями: освітні аспекти. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Українознавство* <http://ukrbulletin.univ.kiev.ua> › Bozhuk
5. Вашак, О. О., Гринь Ю. М. Особливості національного виховання дошкільників засобами українського народного мистецтва. *Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта*. Полтава, 2023. 120 с. <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/23899>
6. Верховинець, В. Весняночка. К.: Муз. Україна, 1989. 343 с.
7. Владимірова, А. Культурологічні аспекти естетичного виховання учнів початкової освіти засобами українського пісенно-танцювального фольклору. *Acta Paedagogica Volynienses*, 2024. № 4, С. 60–64; doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2024.4.10>
8. Гончаренко, С. Український педагогічний словник К.: Либідь, 1997. 376 с.
9. Глушук, В. ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова <https://enpuir.npu.edu.ua> › bitstream › Glushuk
10. Гриценко, Л., Саєнко, Т. Вивчення традицій народної творчості України в закладах позашкільної освіти. *Педагогічні науки*, (79), с. 129–134. 2022. <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2022.79.264671>
11. Дяченко В.А., Владимірова А.Л., Національно-патріотичне виховання молодших школярів засобами української народної творчості. *Russia-Ukraine War: Consequences for the World: Proceedings of the 5th International Scientific and Practical Internet Conference, January 30-31, 2025*. FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine, 273 p. (85 – 86) <https://ekhsuir.kspu.edu/server/api/core/bitstreams/d57226a5-d58f-4ab4-9dfa-b5f5942db359/content>
12. Дяченко В.А., Владимірова А.Л., Календарно-обрядові свята України і Литви як засіб національно-патріотичного виховання учнів початкової

- освіти. *Актуальні проблеми дошкільної, початкової та спеціальної освіти в умовах кризових викликів суспільства: збірник тез доповідей за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 14-15 травня 2025 р.* /Міністерство освіти і науки України, Херсонський державний університет [та ін.]. / за заг. ред. Л.Є. Петухової, О.В.Саган, Н.І. Сидоренко, А.С.Бальохи, Н.М.Борисенко. Івано-Франківськ: 2025. 287 с. (с. 72 – 75) Іваницький, А. І. Український музичний фольклор Підручник для вищих учбових закладів. Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. 320 с.
13. Калита, Н., Пантюк М. Національно-патріотичне виховання учнів початкової школи. *Молодь і ринок: щомісячний науково-педагогічний журнал. №10 (196), 2021. С. 20 – 21.*
 14. Коваль, Т. В. Українські народні традиції та звичаї як засіб національного виховання молодших школярів в умовах НУШ. *Актуальні питання у сучасній науці* № 2(2) 2022. С. 546
[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2022-2\(2\)-546-554](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2022-2(2)-546-554)
 15. Лучанінова, О. П., Патріотизм в умовах воєнного стану. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*
<https://journals.snu.edu.ua> › article › download
 16. Майстер-клас – ZDD zdd.com.ua <https://zdd.com.ua> › majster...
 17. Метод проектів як важливий освітній інструмент Центр розвитку дитини "Гармонія" <http://www.garmoniya.mk.ua> › ...
 18. Методичні рекомендації “Організація масових і ...Обласний методичний центр культури і мистецтва <http://www.zomc.org.ua> › item
 19. Обухівська, А. Г. Психолого-педагогічний супровід сім’ї у роботі психолого-медико-педагогічної консультації /за ред. А. Г. Обухівської. К.: Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи. 2015.
 20. Осипенко, В. В. Народнописенна традиція у виконавській практиці сучасних українських естрадних співаків WORLD SCIENCE № 3(31), Vol.6, March 2018. <http://ws-conference.com/>

21. Патріотичне виховання як пріоритетний напрямок ...chop-osvita.gov.ua
<https://chop-osvita.gov.ua> › ...
22. Пірен, М. І. Освітньо-мотиваційний потенціал демократичного державотворення в Україні: посібник-практикум. Чернівці: Технодрук, 2021. 256 с.
23. Про затвердження Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України: постанова Кабінету Міністрів України від 30 червня 2021 р. № 673. URL :<https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-cilovoyisocialnoyi-programi-nacionalno-patriotichnogo-vihovannya-na-period-do-2025-roku-ta-vnesennya-zmin-do-deyakihi-i300621-673>
24. Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи. Вип. 2(8), 2022. с. 76 – 83. DOI: 10.31499/2706-6258.2(8).2022.268057
25. Психолого-педагогічний супровід сім'ї у роботі психолого-медико-педагогічної консультації: [електронний ресурс] /авт. кол.: С. І. Васильковська, Т. В. Жук, Т. Д. Ілляшенко та ін. ; за ред. А. Г. Обухівської. К.: Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2015. 66 с.
26. Русова, С. Українська національна школа. Україна. 1991. № 5. С. 4.
27. Стельмахович М. Г. Українська народна педагогіка. К. ІЗМН, 1997. 232 с.
28. Сучасне патріотичне виховання в Україні та світі. «На Урок» для вчителів <https://naurok.com.ua> › post
29. Тимків, Б. Інтерпретація національних традицій у сакральній творчості мистців української діаспори. *International Scientific and Practical Conference "WORLD SCIENCE"* № 9(25), Vol.1, September 2017.
30. Тиховська, О. М. Основні питання вивчення курсу українська... Електронний репозитарій ДВНЗ "УжНУ" <https://dspace.uzhnu.edu.ua> › jsui › bitstream › lib.

31. Технологія національно-патріотичного виховання ...edukit.te.ua
<http://chortkiv-school7.edukit.te.ua> > ... <http://ws-conference.com/>
32. Указ Президента України №286/2019 Офіційне інтернет-представництво Президента України <https://www.president.gov.ua> > ...
33. Форостюк, І. В. Роль українознавчих шкіл у збереженні національної ідентичності української молоді за кордоном духовність особистості: методологія, теорія і практика 6 (99)-2020. DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2020-99-6-195-203>
34. Формування патріотичної та громадянської свідомості учнів: теорія і практика: моногр. / Авт. кол.: Александрова, О.С., Левітас, Ф.Л., Салата, О.О., Шепетяк, О.М., Матвійчук, О.Є., Петрошук, Н.Р. та ін.; [за заг. ред. проф. Левітаса, Ф.Л.; наук. ред. Александрової, О.С., Салати, О.О.]. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2018. 172 с.
35. Чорна, Г. В. Українознавчі знання як педагогічний чинник виховання національних ціннісних орієнтацій студентів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 11: Соціальна робота. Соціальна педагогіка: збірник наукових праць. Київ, 2018. Вип. 24. Т. 1. С. 122–129.
36. Шабанова, Ю.О., Тарасова, Н.Ю., Дичковська, О.Я. Історія української культури.: Навчальний посібник для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання. Дніпропетровськ: 2012. 141 с.
37. Швидун, Л. (2024). Щодо національно-патріотичного виховання молодших школярів в умовах війни. *Людинознавчі студії*. Серія «Педагогіка», 18(50), 104–110, doi: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.18/50.14>
38. Шинкаренко, В., Виноградова, О., Писарева, Л. Сутність понятійного апарату патріотичного виховання особистості. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. Серія: Педагогічні науки: збірник наукових праць. Миколаїв, 2019. № 2(65). С. 358–361.

39. Шумейко, Н. В. Національна академія педагогічних наук...Сайт Рівненського державного гуманітарного університету <https://www.rshu.edu.ua> › images › afto
40. Що таке урок? 2025 fastnews.com.ua <https://fastnews.com.ua> › sh...
41. Юрків, Я. І., Луканов, Д. В. Труднощі соціально-психологічної адаптації вразливих верств внутрішньо переміщених осіб до нових умов життя. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2021. №1(48). С. 469–472. URL: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2021.48.469-472>.
42. Як українським учням за кордоном вчити українську мову ... Знайшов <https://znayshov.com> › News

ДОДАТКИ

Додаток А

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ ЗА КОРДОНОМ

Ці методичні рекомендації розроблені з метою допомогти вчителям українських шкіл за кордоном ефективно організувати процес патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості.

I. Визначення мети та завдань:

Мета: Формування в учнів почуття національної гідності, патріотичних почуттів, поваги до української культури та традицій.

Завдання: Ознайомити учнів з різноманіттям української народної творчості (пісні, казки, легенди, обряди). Розвивати в учнів інтерес до вивчення української культури. Формувати в учнів навички виразного читання, співу, виконання танців. Виховувати в учнів повагу до українських традицій та звичаїв.

II. Вибір форм та методів роботи:

Уроки української літератури:

- читання та аналіз українських народних казок, легенд, билин;
- інсценізація казок, легенд, билин;
- написання творів за мотивами української народної творчості.

Уроки музичного мистецтва:

- вивчення українських народних пісень, колядок, щедрівок;
- слухання української народної музики;
- виконання українських народних танців.

Уроки образотворчого мистецтва:

- малювання ілюстрацій до українських народних казок, легенд, билин.
- виготовлення українських народних іграшок, оберегів.
- вивчення українських народних орнаментів.

Позакласні заходи:

- вечори українських пісень;
- фестивалі українських казок, легенд, билин;
- майстер-класи з виготовлення українських оберегів;
- святкування українських народних свят та обрядів (Різдво, Великдень, Івана Купала);
- відвідування музеїв української культури.

III. Інтерактивні методи:

- ігри, вікторини, квести на знання української культури.
- використання мультимедійних презентацій, відеороликів, аудіозаписів.

IV. Використання української народної творчості:

Пісні: Українські народні пісні – це скарбниця народної мудрості. Вони розповідають про історію України, її героїчне минуле, красу української природи.

Казки: Українські народні казки – це не лише цікаві історії, але й важливий засіб виховання. Вони вчать добру, справедливості, любові до Батьківщини.

Легенди: Українські народні легенди – це поетичні розповіді про минуле України. Вони формують в учнів почуття гордості за свій народ.

Обряди: Українські народні обряди – це важлива частина української культури. Вони допомагають учням відчувати зв'язок з традиціями свого народу.

V. Створення україномовного середовища:

1. Використання української мови в освітньому та позашкільному процесах.
2. Забезпечення доступу до україномовних навчальних матеріалів, книг, аудіо- та відеозаписів.
3. Організація україномовних гуртків та клубів.

VI. Залучення батьків до патріотичного виховання:

1. Проведення спільних заходів, де батьки діляться спогадами про українські традиції.

2. Організація майстер-класів з українського народного мистецтва.

3. Залучення батьків до участі в святкуванні українських народних свят.

VII. Формування толерантного ставлення до інших культур:

1. Виховання поваги до культури країни проживання.

2. Організація спільних заходів з дітьми інших національностей, спрямованих на взаєморозуміння та культурний обмін.

VIII. Оцінювання результатів:

1. Спостереження за поведінкою учнів під час занять та позакласних заходів.

2. Проведення бесід з учнями та їхніми батьками.

3. Організація виставок дитячих робіт.

IX. Підвищення кваліфікації вчителів:

1. Участь у семінарах, конференціях, вебінарах з питань патріотичного виховання.

2. Вивчення досвіду роботи українських шкіл в Україні та за кордоном.

Важливо:

- ☐ Патріотичне виховання має бути системним та послідовним.
- ☐ Необхідно враховувати вікові особливості учнів.
- ☐ Використовувати різноманітні форми та методи роботи.
- ☐ Створювати позитивну та доброзичливу атмосферу.

Ці методичні рекомендації допоможуть вчителям українських шкіл за кордоном ефективно організувати процес патріотичного виховання учнів початкової освіти засобами української народної творчості.

Додаток Б

**ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ТРЕНІНГУ ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ
«НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ
ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ В ЛИТВІ»**

Мета: Підвищити професійну компетентність вчителів українських шкіл у Литві щодо використання української народної творчості для національно-патріотичного виховання учнів.

Цільова аудиторія: Вчителі українських шкіл у Литві.

ПЛАН ТРЕНІНГУ:

I. Вступ

1. Знайомство учасників.
2. Озвучення мети та завдань тренінгу.
3. Обговорення актуальності національно-патріотичного виховання в умовах української діаспори в Литві.
4. Презентація «Українська народна творчість як засіб патріотичного виховання».

II. Теоретичний блок

1. Українська народна творчість: визначення, види, значення.
2. Виховний потенціал української народної творчості.
3. Методичні аспекти використання української народної творчості в освітньому процесі.
4. Психолого-педагогічні особливості формування патріотичних почуттів у молодших школярів.

III. Практичний блок

Майстер-клас «Українська народна пісня як засіб патріотичного виховання»

1. Вивчення українських народних пісень патріотичного змісту («Ой у лузі червона калина», «Гей, соколи», «Їхав козак за Дунай» та ін.
2. Аналіз текстів пісень, виявлення патріотичних мотивів.
3. Розучування пісень, виконання їх у різних формах (соло, хор, ансамбль).
4. Використання пісень на уроках історії, літератури, музики.

Майстер-клас «Українська народна казка як засіб патріотичного виховання»

1. Аналіз українських народних казок («Котигорошко», «Івасик-Телесик», «Котик та Лисичка»
2. Виявлення патріотичних мотивів, моральних цінностей.
3. Інсценізація казок, створення театральних вистав.

4. Використання казок на уроках літератури, народознавства, музичного мистецтва.

Майстер-клас «Українські народні традиції та звичаї як засіб патріотичного виховання»

1. Вивчення українських народних свят та обрядів (Різдво, Великдень, Жнива).
2. Організація святкових заходів, відтворення обрядів.
3. Виготовлення українських народних оберегів, символів.
4. Використання традицій та звичаїв на уроках народознавства, історії.

Майстер-клас «Українські народні ігри як засіб патріотичного виховання»

1. Розучування українських народних ігор («Кривий танець», «Подільночка», «Мак»).
2. Організація ігрових заходів, змагань.
3. Використання ігор на уроках фізичної культури, народознавства, хореографії

IV. Підведення підсумків

1. Рефлексія учасників щодо отриманих знань та навичок.
2. Обговорення можливостей використання української народної творчості в освітньому процесі.
3. Видача методичних рекомендацій та матеріалів.
4. Закриття тренінгу.

Очікувані результати: Підвищення рівня знань вчителів про українську народну творчість, формування практичних навичок використання української народної творчості в освітньому процесі. розробка та впровадження нових форм та методів патріотичного виховання учнів.

Таким чином, цей тренінг допоможе вчителям українських шкіл у Литві ефективно використовувати українську народну творчість для формування патріотичних почуттів в учнів та збереження їхньої національної ідентичності.

Додаток В

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

(макет)

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ В ЛИТВІ

Слайд 1: Титульний слайд

Назва презентації: «Національно-патріотичне виховання учнів засобами української народної творчості в Литві»

Зображення: Українські національні символи (вишиванка, прапор, калина) на тлі литовського пейзажу.

Ім'я та посада доповідача.

Слайд 2: Актуальність теми

Короткий опис ситуації: Українська діаспора в Литві, необхідність збереження національної ідентичності. Цитата відомого українського педагога або письменника про важливість патріотичного виховання.

Зображення: Карта України та Литви із позначенням українських шкіл.

Слайд 3: Українська народна творчість як засіб патріотичного виховання

1. Визначення української народної творчості.
2. Види української народної творчості (пісні, казки, легенди, обряди, танці).
3. Виховний потенціал української народної творчості (формування національної свідомості, любові до Батьківщини, поваги до традицій).

Зображення: Колаж із ілюстраціями різних видів української народної творчості.

Слайд 4: Методичні аспекти використання української народної творчості.

- ✓ *Уроки української літератури* (читання та аналіз казок, легенд, билин, інсценізація).
- ✓ *Уроки музики* (вивчення народних пісень, танців, слухання народної музики).
- ✓ *Уроки образотворчого мистецтва* (малювання ілюстрацій, виготовлення оберегів, вивчення орнаментів).
- ✓ *Позакласні заходи* (вечори пісень, фестивалі казок, майстер-класи, святкування народних свят).
- ✓ *Інтерактивні методи* (ігри, вікторини, квести, мультимедійні презентації).
- ✓ *Зображення:* Фотографії з уроків та позакласних заходів.

Слайд 5: Приклади використання української народної творчості

Українські народні пісні, казки, народні традиції та звичаї, народні ігри.

Зображення: Ілюстрації до казок, ноти пісень, фотографії з святкувань.

Слайд 6: Створення україномовного середовища

Зображення: Фотографії з україномовних заходів.

Слайд 7: Виставки дитячих робіт.

Слайд 8: Висновки

1. Українська народна творчість – ефективний засіб патріотичного виховання.
2. Необхідно використовувати різноманітні форми та методи роботи.

3. Важливо створювати україномовне середовище.
4. Залучення батьків є важливим чинником успішного виховання.

Зображення: Символічне зображення єднання української культури та дітей.

Слайд 9: Дякую за увагу!

Зображення: Український національний орнамент.

